

TÜRKİYE’DE HALKEVLERİ’NİN KÜLTÜREL POLİTİKASI VE FAALİYETLERİ

Kemal ÇELİK

Başkent Üniversitesi, Atatürk Uygulama Ve Araştırma Merkezi, Ankara / Türkiye

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Halkevleri, Kültürel Politika.

ÖZET

Türkiye’de, Halkevleri’nin açılmasında amaçlanan kültürel politika ve faaliyetler, cumhuriyet Türkiye’si açısından önemli bir adım olmuştur. Avrupa’da ve Osmanlı Devleti’ne bağlı topraklarda milliyetçilik ideali giderek yükselmişti. Osmanlı Türkleri arasında da Türk halkının kültürel birliğini ortaya koymak ve uygarlıkta ilerlemesini sağlamak düşüncesiyle, 25 Mart 1912’de, İstanbul’da ve yurt genelinde Türk Ocakları şubeleri açıldı. Cumhuriyetin ilanından Halkevleri’nin kurulduğu 1932’ye kadar geçen dönemde; Türk Ocakları’nın aşırı milliyetçi tutumu rahatsızlık vermiş, rejimi değiştirmeyi amaçlayan ve Türkiye’nin bütünlüğünü tehlikeye düşürebilecek bir takım siyasi gelişmeler yaşanmıştı. Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF)’nin kuruluşunu takiben, iktidar adayı bir siyasi parti haline geldiği o günlerde, Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF)’nin kültür faaliyetlerini yürüten ve CHF yönetimiyle uyuşmazlığa düşen Türk Ocakları kapatılmıştır. Bu arada CHF yönetimi, o zamana kadar kültürel alandaki inkılapların gereken etkiyi sağlayamadığını görmüş; Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik ve Laiklik konuları başta olmak üzere, inkılapların halka benimsetilmesi, halkın eğitilmesi amacıyla, 19 Şubat 1932’de, ilk olarak 14 ilde Halkevleri kurulmuştur. Halkevleri kurulmasında temel amaç; Toplumsal dönüşümü sağlamak, önceki sosyal yapıdan farklı olarak dil, din ve ırk ayrımı gözetmeksizin, soyut bir halk kavramı gütmek, toplumsal entegrasyonu oluşturmak hedefidir. Böylece, kültürel faaliyetler devlet kontrolü altında yürütülecekti. Bu düşünceyle; Halkevleri yöneticileri, Kültür, Dil ve Edebiyat, Güzel Sanatlar, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Temsil (Tiyatro), Tarih ve Müze, Sosyal Yardım, Kütüphane ve Yayın, Spor ve Folklor gibi kollar oluşturmuş, çalışmalar yürütmüşlerdi. Yazıda, bu kültürel faaliyetlerin nasıl yürütüldüğü ve ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Yararlanılacak kaynaklar; TBMM Arşivi, dönemin Gazete ve Dergileri, Halkevleri’nin yayınları ve bu konudaki bilimsel kitap ve makalelerdir.